

บทที่ 1

บทนำ

ไม้เป็นพืชที่เรารู้จักกันดี เพราะเป็นพืชที่เราใช้ประโยชน์ได้มากมายหลายอย่าง เช่น ใช้ในอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ, ใช้ทำที่อยู่อาศัย และเครื่องอุปโภคต่างๆ นอกจากนี้หน่อของไม้ยังใช้บริโภคได้ด้วย สำหรับงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงประโยชน์ของไม้ เฉพาะการใช้หน่อสำหรับบริโภคเท่านั้น

แต่เดิมหน่อไม้ มีผู้นิยมบริโภคไม่มากนักจึงมีราคาถูก แต่ปัจจุบัน ผู้นิยมบริโภคมีมากขึ้น และความต้องการของตลาดต่างประเทศก็สูงขึ้น ทำให้หน่อไม้มีราคาสูงตามความต้องการของตลาด จึงมีแนวโน้มว่า เกษตรกรจะขยายพื้นที่การปลูกเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาผลผลิตมีราคาต่ำในอนาคต ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีนโยบายที่จะควบคุม และส่งเสริมการขยายพื้นที่ปลูกไม้ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 จึงควบคุมพื้นที่การปลูกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 - 2529 และพิจารณาตลาดควบคู่กันไปด้วย (โครงการปลูกไม้ตง ปี 2527 - 2529, 2527) เพื่อรองรับการเพิ่มปริมาณผลผลิตอันเนื่องจากการเพิ่มพื้นที่การปลูกดังกล่าว จึงควรจะศึกษาและพิจารณาตลาดเพิ่มขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาด และมีราคาต่ำ เพื่อเป็นการหาทางขยายตลาดให้เกษตรกร และสนับสนุนนโยบายของทางราชการ จึงสมควรที่จะหาทางพัฒนากรรมวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์หน่อไม้ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม ให้ความสะดวกในการใช้ ผู้บริโภคภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศยอมรับ และสามารถส่งเสริมให้ผลิตในระดับอุตสาหกรรมได้

ผลิตภัณฑ์หน่อไม้แปรรูปต่างๆ ไป ที่เรารู้จักคุ้นเคยกันดี ได้แก่

1. หน่อไม้แห้ง อาจทำมาจากหน่อไม้ทั้งหน่อ ผ่าซีก ทั่นเป็นชิ้น หรือ ทั่นเป็นเส้นตามความต้องการ แล้วนำไปตากแดดจนแห้ง หรือ อบในเตาอบ อุณหภูมิ 60 - 70 องศาเซลเซียส จนกว่าจะแห้งดี (จรุงจันทร์ และคณะ, 2510)

2. หน่อไม้ดอง ทำจากหน่อไม้ขนาดใหญ่ ล้างน้ำ ต้ม แล้วล้างน้ำอีกหลายๆ ครั้ง หั่นเป็นแผ่นบางตามขวาง เคล้ากับเกลือประมาณร้อยละ 10 ของน้ำหนักหน่อไม้ หมักไว้ 2 คืน นำมาล้างน้ำ บิบน้ำออก อัดใส่ภาชนะ เติมน้ำที่มีแป้งข้าวเจ้าอยู่ประมาณ 4 กรัมต่อลิตร ให้ความหน่อไม้ หมักไว้ประมาณ 10 - 15 วัน บรรจุในภาชนะสะอาด ปิดฝา นำไปต้มเพื่อฆ่าเชื้อที่ 100 องศาเซลเซียส 30 นาที (จรุงจันทร์ และคณะ, 2510)

3. หน่อไม้บรรจุกระป๋อง นำหน่อไม้มาปอกเปลือก ล้างให้สะอาด ต้ม และตัดแต่งตามต้องการ บรรจุในกระป๋อง เติมน้ำให้ท่วมหน่อไม้ แล้วนำไปผ่านกรรมวิธีผลิตอาหารกระป๋องเช่นเดียวกับอาหารกระป๋องทั่วไป (จรุงจันทร์ และคณะ, 2510)

4. หน่อไม้บรรจุป๊อบ ทำจากหน่อไม้ขนาดใหญ่ทั้งหน่อ ผ่าซีก หรือ หั่นเป็นฝอย ล้าง ต้ม บรรจุลงในป๊อบให้แน่น เติมน้ำจนเต็ม บดกรีปิดฝาป๊อบด้วยตะกั่วแล้วเจาะรูระบายอากาศ เล็กๆ 2 รูบนฝาป๊อบ นำไปต้มในน้ำเดือดอีก 1 - 2 ชั่วโมง บดกรีรูที่เจาะไว้ทันที แล้วเอาน้ำเย็นราดลงบนป๊อบ เพื่อให้เย็นลงถึงอุณหภูมิปกติโดยเร็ว (จรุงจันทร์ และคณะ, 2510)

สำหรับผลิตภัณฑ์หน่อไม้แปรรูปในประเทศไทย กว่าร้อยละ 80 จะเป็นผลิตภัณฑ์หน่อไม้บรรจุป๊อบ รองลงไปได้แก่ หน่อไม้กระป๋อง หน่อไม้ดองมีท่าบริโลกในท้องถิ่นบ้าง แต่ไม่มาก ส่วนหน่อไม้แห้ง มีผู้ทำน้อยมาก เพราะไม่ค่อยมีผู้นิยมบริโภค ที่มีจำหน่ายในท้องตลาดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากต่างประเทศ

การเก็บถนอมหน่อไม้โดยทำเป็นหน่อไม้ต้มบรรจุป๊อบ ที่ผลิตกันอยู่ทั่วไปยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพราะผู้ผลิตไม่มีอุปกรณ์ในการทำอาหารกระป๋องแต่อย่างใด ทั้งที่หน่อไม้บรรจุป๊อบจัดเป็นอาหารกระป๋องที่ต้องควบคุมตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหาร พ.ศ. 2507 ของกระทรวงสาธารณสุข (จรุงจันทร์ และคณะ, 2510) ผลิตภัณฑ์หน่อไม้บรรจุป๊อบส่วนใหญ่มีการปนเปื้อนของตะกั่วบดกรีค่อนข้างสูง อันอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ และกระทรวงสาธารณสุขก็ไม่สามารถยืนยันได้ว่า มีความปลอดภัยที่จะใช้บริโภคเพียงใด อีกทั้งไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ ซึ่งจะ เป็นปัญหาในการขยายตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์หน่อไม้แปรรูปของประเทศไทย

ดังนั้น งานวิจัยนี้จะทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากรรมวิธีการแปรรูปหน่อไม้ เป็นผลิตภัณฑ์บรรจุในฟิล์มพลาสติก โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้ คือ

1. ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล และรายละเอียดที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หน่อไม้แปรรูปจากหน่วยราชการ และเอกชน
2. การทดลองก่อนการกำหนดขอบเขตการวิจัย
3. ศึกษาปัจจัยที่อาจมีผลต่อการถนอมรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์
4. ศึกษาผลของระยะเวลาการเก็บ สภาพของการบรรจุ และชนิดของฟิล์มพลาสติกต่างๆ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ และคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์จากการประเมินผลโดยการชิม
5. ศึกษาผลของระยะเวลาการเก็บ ปริมาณรังสีแกมมา และสภาพของการบรรจุต่างๆ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ และคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์จากการประเมินผลโดยการชิม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยนี้

1. ให้ข้อมูลประเมินความเป็นไปได้ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หน่อไม้แปรรูปบรรจุในฟิล์มพลาสติกขนาดที่เหมาะสมสำหรับผู้บริโภครายย่อย
2. เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิต ผลิตภัณฑ์หน่อไม้แปรรูปที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศมากขึ้น ในรูปอุตสาหกรรม
3. เพื่อหาทางช่วยเกษตรกรที่ปลูกไม้ ให้มีตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์หน่อไม้กว้างขวางขึ้น และเป็นการสนับสนุนนโยบายควบคุม และส่งเสริมการขยายพื้นที่การปลูกไม้ของรัฐบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย